

Kommunal- og regionaldepartementet
Pb. 8112
0032 Oslo

KOMM. OG REG. DEP	
18 APR 2005	
Afk.	531.1
Avd.	INN I PRE KAB

Deres ref: 04/3411
Saksbehandler: BLU
Vår ref: 05/1077
Arkivkode: 595
Dato: 12.04.2005

Høringssvar nummer 1 fra Sosial- og helsedirektoratet i anledning NOU 2004:20 om ny utlendingslov

Sosial- og helsedirektoratet støtter i det vesentlige den delen av lovutvalgets utkast som skal kommenteres i nærværende høringsrunde. Sosial- og helsedirektoratet uttrykker dissens i forhold til utkastets §§ 49(2), 58(5) og 59(1) om innføring av en 21-årsgrense for rett til familiegjenforening/familieetablering. I tillegg mener Sosial- og helsedirektoratet at utkastets § 58(4) er så generelt utformet at den kan utgjøre et rettsikkerhetsproblem.

Utvalget ønsker i høringsbrevet at høringsinstansenes kommentarer i forhold til innføringen av en 21-årsgrense i §§ 49(2), 58(5) og 59(1) går til den alminnelige høringsrunden. Vurderingen av å innføre en aldersgrense for å få rett til familiegjenforening/familieetablering berører sentrale spørsmål om grunnleggende menneskerettigheter. I tillegg er dette et av de kjerneområdene hvor det er viktig å være bevisst på hvorvidt hensikten bak en regelendring for å beskytte de som utsettes for tvangsgifte best ivaretas gjennom en regelbundet aldersgrense. Sosial- og helsedirektoratet mener at regelverket ikke bør benyttes i større utstrekning enn nødvendig for å oppnå målet om å bekjempe tvangsekteskap og beskytte personer som blir tvangsgiftet. Derfor bør spørsmålet om formålstjenligheten av å innføre en 21-årsgrense vurderes i sammenheng med den beskyttelse mot tvangsekteskap som de øvrige foreslåtte bestemmelser vil gi. Sosial- og helsedirektoratet finner det således nødvendig å kommentere forslaget om innføringen av en 21-årsgrense i forbindelse med de bestemmelser som vurderes i nærværende høringsrunde. Paragrafene 62 og 66 vil kommenteres i sin helhet der dette er nødvendig for å vurdere totaliteten av den beskyttelse mot tvangsekteskap som reglene vil gi.

1. Særlig om familieinnvandring og utkastets §§ 58, 62 og 66 nr. 4 og 5:

I utkastet til ny lov har utvalget har foreslått en rekke nye bestemmelser som vil innebære en betydelig styrking av rettighetene til de som utsettes for tvangsgifte. Det legges opp til et prinsipielt skille mellom familiegjenforening og familieetablering i det nye lovutkastet. Problemstillinger knyttet til tvangsekteskap relaterer seg primært til familieetableringssituasjonen. Det samme gjelder problemer knyttet til mishandling eller kynisk utnyttelse av kvinner fra fattige land som gifter seg med norske menn. Sosial- og helsedirektoratets kommentarer vil i derfor i det følgende hovedsakelig knytte seg til familieetableringssituasjonen.

Sosial- og helsedirektoratet
Avdeling for primærhelsetjenester

For å styrke beskyttelsen mot tvangsekteskap forslår utvalget blant annet:

- I utkastets § 62 nr. 1 at det skal gjøres unntak fra retten til oppholdstillatelse dersom det ville være i strid med referansepersonens oppholdstillatelse å innvilge oppholdstillatelse for søkeren.
- I utkastets § 62 nr. 2 at det innføres en generell regel om at oppholdstillatelse i kraft av familieinnvandring kan nektes dersom det er grunn til å anta at ekteskapet var inngått mot den ene partens vilje, eller dersom referansepersonen på forespørsel samtykker i at søker ikke får oppholdstillatelse.
- I utkastets § 66 nr. 4 at dersom en person som er bosatt i Norge gifter seg i utlandet, må herboende ha retumert til Norge og vært på intervju hos utlendingsmyndighetene før ektefellen får komme til Norge (med mindre vedkommende er intervjuet før utreise).
- I utkastets § 58 nr 6 at ekteskap inngått ved fullmektig ikke anerkjennes som grunnlag for familieetablering.
- I utkastets §§ 49(2), 58(5) og 59(1) at begge parter må ha fylt 21 år før man kan få familiegjennforening/familieetablering dersom partene ikke har levd i et etablert samliv før ekteskapsinngåelsen, eller dersom partene ikke oppfyller vilkårene i §§ 38 eller 43 om henholdsvis beskyttelse og massefluktsituasjoner.

Alle disse bestemmelsene kan direkte eller indirekte få betydning for den beskyttelse mot tvangsekteskap som gis via regelverket. Sosial- og helsedirektoratet er enig i at det er en betydelig mangel ved gjeldende lovverk at det ikke finnes en uttrykkelig hjemmel til å avslå en søknad om opphold dersom det foreligger grunn til å tro at ekteskapet er inngått mot den ene partens vilje. I det vesentlige støtter Sosial- og helsedirektoratet derfor klart opp om de foreslåtte lovendringene som tar sikte på å motvirke tvangsekteskap.

Sosial- og helsedirektoratets eneste dissens overfor utvalgets utkast til lovendringer for å bekjempe tvangsekteskap vedrører forslaget om å innføre en 21-års aldersgrense. Dersom man kan bekjempe tvangsekteskap ved mindre inngripende midler enn å sette en aldersgrense, mener Sosial- og helsedirektoratet at man bedre kan sikre at det ikke gripes unødig inn i den enkeltes rett til selvbestemmelse og familieliv. Man reduserer da faren for utilsiktet å ramme personer som inngår ekteskapsforhold som er basert på full frivillighet fra begge parter side, og mulige negative følger for personer som blir tvangsgiftet under et slikt regelverk kan avverges. Eksempelvis er det en reell fare for at personer som bringes tilbake til sitt hjemland for å tvangsgiftes deretter vil holdes der mot sin vilje inntil alderskravet er oppfylt. Dette kan medføre en svært stor belastning for en person som allerede er i en meget vanskelig situasjon.

Sosial- og helsedirektoratet mener at innføring av en 21-årsgrense vil være overflødig dersom de øvrige foreslåtte lovendringene som tar sikte på å styrke vernet mot tvangsekteskap vedtas. Disse endringene ansees for å være tilstrekkelige til å ivareta hensynet til personer som står i fare for å bli tvangsgiftet.

Sosial- og helsedirektoratet ønsker altså å motgå utvalgets forslag om innføring av en 21-årsgrense. For øvrig gir Sosial- og helsedirektoratet full støtte til de øvrige foreslåtte bestemmelser som tar sikte på å verne mot tvangsekteskap.

2. Særlig om ofre for voldelige menn mv. og utkastets §§ 58(4) og 9(3).

- I utkastets § 58 nr. 4 (om familieetablering) foreslår utvalget at det skal være adgang til å nekte å gi oppholdstillatelse dersom det ville virke støtende å innvilge en slik tillatelse.

Sosial- og helsedirektoratet mener at en slik bestemmelse vil ligge i en gråsonerområde i forhold til hva som må ansees som ubetimelig overformynderi. En rekke personer lever i dag i samliv der forholdene i det private hjem ikke er ideelle. Det er likevel ikke slik at man kan pålegge disse personene å tre ut av det samlevet de lever i. Selv om § 58 nr. 4 tar sikte på å regulere familieetableringstilfellene, og partene som skal etablere et samliv således ikke har bodd sammen tidligere, kan man ikke nødvendigvis gå ut fra at søker ikke kjenner til de forhold som kunne tenkes å begrunne et avslag på søknaden om oppholdstillatelse. Det er vanskelige etiske problemstillinger som må vurderes dersom man ønsker å gripe inn i den enkeltes rett til selvbestemmelse i slike og lignende tilfeller.

Sosial- og helsedirektoratet mener den foreslåtte bestemmelsen er så generelt utformet at den kan utgjøre et rettsikkerhetsproblem. Det må være helt vesentlig å se hen til at det generelt må ansees å ligge til den enkeltes selvbestemmelsesrett å foreta beslutningen om å innlede et samliv med en person som objektivt sett vil ansees som uheldig for vedkommende. Sosial- og helsedirektoratet mener derfor at det må presiseres tydeligere hva som rent konkret ligger i bestemmelsen, og hvor langt den gir myndighetene anledning til å gå i sine vurderingstemaer av hva som vil kunne virke støtende overfor søker.

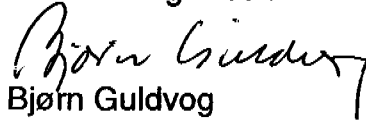
Utvalget har i utkastets § 9(3) utarbeidet en tilsvarende regel som den ovenfor beskrevne i forhold til utstedelse av visum. Sosial- og helsedirektoratet støtter forslaget til ny § 9(3), og slutter seg til de avveininger lovutvalget har foretatt i forhold til begrunnelsen bak å vedta en slik bestemmelse.

3. Særlig om adgang til å føre vandelskontroll og §§ 95 og 96

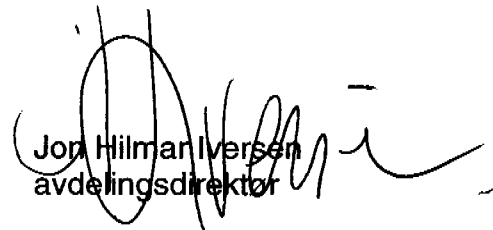
Sosial- og helsedirektoratet støtter utvalgets forslag om å innføre en adgang til å innhente vandelsopplysninger både etter § 95 og § 96, og slutter seg til utvalgets begrunnelser for forslaget.

Utover de ovennevnte bemerkninger har Sosial- og helsedirektoratet ingen bemerkninger i anledning denne første høringsrunden til NOU 2004:20.

Med vennlig hilsen

Bjørn Guldvog
assisterende direktør

Jon Hilmar Iversen
avdelingsdirektør

Saksbehandler: Bente Lund